

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (penktoji kolegija) SPRENDIMAS

2018 m. spalio 4 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Indėlių garantijų sistemos – Direktyva 94/19/EB – 1 straipsnio 3 punkto i papunktis – 10 straipsnio 1 dalis – Sąvoka „negrąžinamas indėlis“ – Valstybės narės atsakomybė už žalą, privatiems asmenims padarytą pažeidus Sąjungos teisę – Pakankamai sunkus Sąjungos teisės pažeidimas – Valstybių narių procesinė autonomija – Lojalus bendradarbiavimo principas – ESS 4 straipsnio 3 dalis – Lygiavertiškumo ir veiksmingumo principai“

Byloje C-571/16

dėl *Administrativen sad Varna* (Varnos administracinis teismas, Bulgarija) 2016 m. lapkričio 4 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2016 m. lapkričio 14 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Nikolay Kantarev

prieš

Balgarska Narodna Banka,

dalyvaujant

Okrazhna prokuratura – Varna,

TEISINGUMO TEISMAS (penktoji kolegija),

kuriį sudaro kolegijos pirmininkas J. L. da Cruz Vilaça (pranešėjas), teisėjai E. Levits, A. Borg Barthet, M. Berger ir F. Biltgen,

generalinė advokatė J. Kokott,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- N. Kantarev, atstovaujamo *advokati* K. Boncheva ir M. Ekimdzhiev,
- *Balgarska Narodna Banka*, atstovaujamo *advokati* A. Kalaydzhiev, R. Georgiev ir M. Kalaydzhieva,
- Europos Komisijos, atstovaujamos P. Mihaylova, A. Steiblytės ir H. Krämer,

* Proceso kalba: bulgarų.

susipažinęs su 2018 m. birželio 7 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1994 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 94/19/EB dėl indėlių garantijų sistemų (OL L 135, 1994, p. 5; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 2 t., p. 252), iš dalies pakeistos 2009 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/14/EB (OL L 68, 2009, p. 3; toliau – Direktyva 94/19), 1 straipsnio 3 punkto i papunkčio ir 10 straipsnio 1 dalies išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant Nikolay Kantarev ir *Balgarska Narodna Banka* (Bulgarijos nacionalinis bankas; toliau – BNB) ginčą dėl žalos, kurią N. Kantarev patyrė dėl tariamai pavėluoto indėlių garantijos sumos pervedimo už jo einamojoje sąskaitoje, atidarytoje *Korporativna Targovska Banka* (toliau – bankas KTB), esančias lėšas, kurios tapo negražinamos.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Direktyva 94/19

- 3 Direktyvos 94/19 pirmoje, antroje, ketvirtoje, aštuntoje, devintoje, vienuoliktoje, dvidešimt pirmoje ir dvidešimt ketvirtoje konstatuojamosiose dalyse skelbiama:

„kadangi pagal Sutartyje numatytus tikslus harmoninga kredito įstaigų veiklos plėtra visoje Bendrijoje turėtų būti skatinama šalinant visus įsisteigimo teisės ir laisvės teikti paslaugas apribojimus kartu stiprinant bankų sistemos stabilumą ir indėlininkų apsaugą;

kadangi, panaikinus kredito įstaigų veiklos apribojimus, reikėtų atsižvelgti į situaciją, kuri gali susidaryti tuo atveju, kai kredito įstaigoje, turinčioje savo filialus kitose valstybėse narėse, laikomi indėliai būtų negražinami; kadangi būtina užtikrinti suderintą minimalų indėlių apsaugos lygį neatsižvelgiant į tai, kurioje Bendrijos vietoje jie yra laikomi; kadangi tokia indėlių apsauga yra taip pat svarbi, kaip ir rizikos ribojimo principais pagrįstos taisyklės, skirtos baigti kurti bendrą bankų rinką;

<...>

kadangi kredito įstaigų dalyvavimo garantijų sistemoje išlaidos neprilygsta išlaidoms, kurias sukeltų masinis indėlių atsiėmimas ne tik iš sunkumus patiriančios kredito įstaigos, bet ir iš įprastai veikiančių įstaigų, jeigu indėlininkai prarastų pasitikėjimą bankų sistemos patikimumu;

<...>

kadangi derinimas turi apsiriboti pagrindiniais indėlių garantijų sistemų elementais ir užtikrinti, kad per labai trumpą laikotarpį būtų išmokėtos pagal garantiją numatytos išmokos, apskaičiuotos remiantis suderintu minimaliu lygiu;

kadangi indėlių garantijų sistemos turi pradėti veikti [iš] karto, kai indėliai yra negražinami;

<...>

kadangi Bendrijoje veikiančių indėlių garantijų sistemų derinimas pats savaime nekelia klausimo, ar turėtų egzistuoti jau veikiančios sistemos, skirtos apsaugoti kredito įstaigas, pirmiausia užtikrinant jų mokumą ir likvidumą, nuo to, kad jose, įskaitant kitose valstybėse narėse įsteigtus jų filialus, laikomi indėliai būtų negražinami; kadangi tokias alternatyvias sistemas, kuriomis siekiama kitų apsaugos tikslų, kompetentingos institucijos, nustatę šioms joms tam tikras sąlygas, gali laikyti atitinkančiomis šios direktyvos tikslus; kadangi būtent šios kompetentingos institucijos turi tikrinti, kaip laikomasi minėtų sąlygų;

<...>

kadangi informacija yra esminis indėlininkų apsaugos elementas, todėl jai taip pat turi būti taikomos bent jau būtinausios privalomos nuostatos; <...>

<...>

kadangi ši direktyva negali numatyti, kad už indėlininkų apsaugą atsako valstybės narės ar jų kompetentingos institucijos, jeigu jos yra užtikrinusios, kad viena ar daugiau sistemų, numatančių garantijas indėliams ar pačioms kredito įstaigoms ir užtikrinančių kompensacijų išmokėjimą arba indėlininkų apsaugą pagal šioje direktyvoje numatytas sąlygas, yra įdiegtos ir oficialiai pripažintos.“

4 Šios direktyvos 1 straipsnio 1 punkto pirmoje pastraipoje ir 3 punkte nustatyta:

„Šioje direktyvoje:

1) indėlis – bet koks kredito likutis, atsiradęs dėl sąskaitoje paliktų lėšų arba dėl laikinų situacijų, susidariusių dėl įprastų bankinių sandorių, kurių kredito įstaiga turi grąžinti pagal taikomas teisinės nuostatas ir sutartines sąlygas, taip pat bet kokia skola, patvirtinta kredito įstaigos išduotu sertifikatu.

<...>

3) negražinamas indėlis – pasibaigusio termino ir išmokėtinas indėlis, kurio kredito įstaiga neišmokėjo pagal jam taikomas teisinės ir sutartines sąlygas, kadangi:

i) atitinkamos kompetentingos institucijos nustatė, kad, jų nuomone, dėl su jos finansinėmis aplinkybėmis tiesiogiai susijusių priežasčių tam tikra kredito įstaiga tuo metu negali grąžinti indėlio ir atsižvelgiant į jos padėtį neturi galimybių tai padaryti artimiausiu metu.

Kompetentingos valdžios institucijos šį sprendimą priima kuo greičiau ir bet koku atveju ne vėliau kaip praėjus penkioms darbo dienoms po to, kai pirmą kartą įsitikino, kad kredito įstaiga negražino pasibaigusio termino mokėtinų indėlių; arba

ii) teisminė institucija, atsižvelgdama į priežastis, kurios tiesiogiai yra susijusios su kredito įstaigos finansinėmis aplinkybėmis, priima nutartį, kuria sustabdoma indėlininkų galimybė kredito įstaigai reikšti pretenzijas, jeigu ši nutartis priimama prieš kompetentingoms institucijoms priimant anksčiau minėtą sprendimą.“

5 Minėtos direktyvos 7 straipsnio 1 ir 1a dalyse nustatyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad tais atvejais, kai indėliai negražinami, kiekvienam indėlininkui už visus jam priklausančius indėlius būtų kompensuojama mažiausiai 50 000 [eurų].

1a. Ne vėliau kaip 2010 m. gruodžio 31 d. valstybės narės užtikrina, kad tais atvejais, kai indėliai negražinami, kiekvienam indėlininkui už visus jam priklausančius indėlius būtų nustatoma 100 000 [eurų] kompensacija.

<...>“

- 6 Direktyvos 10 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„1. Indėlių garantijų sistemos deramai patikrintas indėlininkų pretenzijas dėl negražinamų indėlių turi sugebėti patenkinti per dvidešimt darbo dienų po to, kai kompetentingos valdžios institucijos priima sprendimą, kaip nurodyta 1 straipsnio 3 [punkto] i [papunktyje], arba teisminė institucija priima nutartį, kaip nurodyta 1 straipsnio 3 [punkto] ii [papunktyje]. Per šį laikotarpį reikia surinkti ir perduoti tikslūs indėlininkų ir indėlių duomenis, kurie būtini pretenzijoms patikrinti.

Esant tikrai išskirtinėms aplinkybėms indėlių garantijų sistema gali kreiptis į kompetentingas valdžios institucijas, kad laikotarpis būtų pratęstas. Pratęsiama ne ilgesniam kaip dešimties darbo dienų laikotarpiui.

<...>“

Direktyva 2009/14

- 7 Direktyvos 2009/14 11 ir 12 konstatuojamosiose dalyse skelbiama:

„(11) Be to, tais atvejais, kai [indėlių] kompensacijos turi būti išmokėtos kompetentingų valdžios institucijų sprendimu, šiuo metu numatytą 21 dienos sprendimo priėmimo laikotarpį reikėtų sutrumpinti iki penkių darbo dienų, kad nebūtų trukdoma greitai išmokėti kompensacijas. Tačiau kompetentingos valdžios institucijos visų pirma turėtų įsitikinti, kad kredito įstaiga negražino pasibaigusio termino mokėtinų indėlių. Šis vertinimas turėtų būti atliekamas laikantis valstybių narių teisminių ar administracinių procedūrų.

(12) Indėliai gali būti laikomi negražinamais tuo atveju, jeigu skubios intervencinės ar reorganizacinės priemonės nebuvo sėkmingos. Tai neturėtų užkirsti kelio kompetentingoms valdžios institucijoms toliau dėti restruktūrizavimo pastangas kompensacijų išmokėjimo laikotarpiu.“

Bulgarijos teisė

- 8 *Zakon za otgovornostta na darzhavata i obshtinite za vredi* (Įstatymas dėl valstybės ir savivaldybių atsakomybės už žalą) (DV, Nr. 60, 1988 m. rugpjūčio 5 d.; toliau – Įstatymas dėl valstybės atsakomybės) 1 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatyta:

„1. Valstybė ir savivaldybės atsako už fiziniams ir juridiniams asmenims padarytą žalą dėl jų institucijų arba tarnautojų neteisėtų teisės aktų bei neteisėtų veiksmų arba neveikimo vykdant administravimo veiklą.

2. Pagal 1 dalį pareikštas ieškinys nagrinėjamas vadovaujantis procesu, nustatytu *Administrativnoprotsesualen kodeks* [Administracinio proceso kodeksas] <...>.“

- 9 Šio įstatymo 8 straipsnio 1 ir 3 dalyse nustatyta:

„1. Padarytos žalos atlyginimo laikantis 1 straipsnio 1 dalyje, 2 straipsnio 1 ir 2 dalyse, 2a straipsnyje ir 2b straipsnio 1 dalyje nustatytų sąlygų galima prašyti taikant šiame įstatyme numatytą procedūrą, bet ne procedūrą pagal bendrąją teisę.

<...>

3. Jei įstatyme ar nutarime numatyta speciali žalos atlyginimo tvarka, šis įstatymas netaikomas.“

- 10 *Zakon za zadalzheniata i dogovorite* (Įstatymas dėl prievolių ir sutarčių) (DV, Nr. 275, 1950 m. lapkričio 22 d.) 45 straipsnyje nustatyta:

„Tas, kuris dėl savo kaltės padaro žalą kitam asmeniui, privalo ją atlyginti. Visais atvejais, kai žala padaroma dėl asmens neteisėtų veiksmų, preziumuojama jo kaltė, nebent įrodoma priešingai.“

- 11 Įstatymo dėl prievolių ir sutarčių 49 straipsnyje reglamentuojama:

„Užsakovas atsako už žalą, kurią rangovas padaro vykdydamas užsakymą.“

- 12 *Zakona za garantirane na vlogovete v bankite* (Bankų indėlių draudimo įstatymas) (DV, Nr. 49, 1998 m. balandžio 29 d.) reglamentuojamas Banko indėlių garantijų fondo (toliau – fondas) įsteigimas, funkcijos ir veikla. Remiantis 2009 m. papildomų nuostatų 1a straipsniu (DV Nr. 44, 2009 m. birželio 12 d.), šiuo įstatymu į nacionalinę teisę perkeltos direktyvų 94/19 ir 2009/14 nuostatos.

- 13 Šio įstatymo 23 straipsnio 1, 2, 5 ir 6 dalys suformuluotos taip:

„1. [BNB] panaikinus komercinio banko leidimą vykdyti bankinę veiklą, fondas kompensuoja atitinkamo banko skolas, neviršijančias garantijos sumos.

2. Fondas kompensuoja indėlių garantijų sumas per valdybos nustatytą komercinį banką ar komercinius bankus.

<...>

5. Fondas pradeda išmokėti kompensacijų sumas ne vėliau kaip po 20 darbo dienų nuo dienos, kai [BNB] priima 1 dalyje nurodytą sprendimą.

6. Išimtiniais atvejais fondas gali daugiausiai 10 darbo dienų pratęsti 5 dalyje numatytą terminą.“

- 14 Minėto įstatymo 24 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„1. Nuo datos, kai [BNB] priima 23 straipsnio 1 dalyje nurodytą sprendimą, fondas perima indėlininkų teises banko atžvilgiu neviršijant garantijos ir nepaisant sumos bei datos, kai fondas atliko garantines išmokas kiekvienam indėlininkui.“

- 15 *Zakona za Bulgarskata narodna banka* (Bulgarijos nacionalinio banko įstatymas) (DV, Nr. 46, 1997 m. birželio 10 d.) reglamentuojamas BNB statusas, tikslai ir funkcijos.

- 16 Šio įstatymo 1 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„1. [BNB] yra Bulgarijos Respublikos centrinis bankas. Jis turi juridinio asmens statusą.“

- 17 Minėto įstatymo 2 straipsnio 6 dalyje nustatyta:

„[BNB] kompetencija yra reguliuoti ir įgyvendinti kitų bankų, įsteigtų valstybės teritorijoje, vykdomos veiklos priežiūrą siekiant išlaikyti bankų sistemos stabilumą ir saugoti indėlininkų interesus.“

- 18 Pagal to paties įstatymo 16 straipsnį BNB valdyba, be kita ko, „bankams, mokėjimo sistemų operatoriams, mokėjimo įstaigoms ir elektroninių pinigų įstaigoms, išduoda leidimus vykdyti bankinę veiklą, atsisako juos išduoti ir panaikina šiuos leidimus įstatyme nustatytais sąlygomis ir tvarka; <...> taiko specialią bankų priežiūrą Kredito įstaigų įstatyme nustatytais sąlygomis ir tvarka.“

19 *Zakona za kreditnite institutsii* (Kredito įstaigų įstatymas) (DV, Nr. 59, 2006 m. liepos 21 d.) reglamentuojamos leidimų išdavimo sąlygos ir procedūra, veiklos vykdymas, rizikos ribojimo reikalavimų laikymosi kontrolė ir kredito įstaigų veiklos nutraukimas siekiant užtikrinti stabilumą, patikimą ir saugią bankų sistemą, taip pat BNB pareigos informuoti bankų valdymo ir rizikos ribojimu pagrįstos priežiūros srityje.

20 Pagal Kredito įstaigų įstatymo 1 straipsnio 2 dalį BNB yra „Bulgarijos Respublikos kompetentinga institucija, atsakinga už bankų priežiūrą, kaip tai suprantama pagal 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 575/2013 dėl prudencinių reikalavimų kredito įstaigoms ir investicinėms įmonėms ir kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 648/2012 (OL L 176, 2013, p. 1) 4 straipsnio 1 dalies 40 punktą“.

21 Šio įstatymo 36 straipsnio 2 ir 3 dalyse nustatyta:

„2. [BNB] būtinai panaikina bankui išduotą leidimą dėl jo nemokumo, jei:

1) bankas daugiau kaip septynias darbo dienas nebevykdo vykdytinų įsipareigojimų, ši aplinkybė yra tiesiogiai susijusi su to banko finansine padėtimi ir [BNB] mano, kad nėra tikėtina, jog piniginiai įsipareigojimai bus įvykdyti per priimtina terminą; arba

2) banko nuosavo kapitalo vertė yra neigiama.

3. 2 dalyje nurodytą sprendimą [BNB] priima per penkias darbo dienas nuo banko nemokumo patvirtinimo.“

22 Minėto įstatymo 79 straipsnio 8 dalyje nustatyta:

„[BNB], jos struktūriniai padaliniai ir įgaliotieji asmenys atsako už žalą, padarytą vykdant jų priežiūros funkcijas, tik jei žala padaroma tyčia.“

23 Kredito įstaigų įstatymo 115 straipsnis suformuluotas taip:

„1. Banko, kuriam kilo nemokumo pavojus, sanavimo tikslais [BNB] gali taikyti bankui specialią priežiūrą.

2. Bankui kyla nemokumo pavojus, jei:

1) banko visas nuosavas kapitalas yra mažesnis nei nustatyta minimali riba arba

2) [BNB] mano, kad banko likvidžiojo turto nepakanka, kad bankas galėtų vykdyti įsipareigojimus tą dieną, kai būtų pareikalauta juos vykdyti; arba

3) bankas per reikalaujamą terminą neįvykdė vieno ar kelių įsipareigojimų, kurie tapo vykdytini jo kreditoriams.

<...>“

24 Įstatymo 116 straipsnyje nustatyta:

„1. 115 straipsnio 1 dalyje nurodytais atvejais [BNB] atitinkamam bankui taiko specialią priežiūrą ir:

1) paskiria administratorius, jeigu jie nebuvo paskirti anksčiau, taip pat nustato jų kompetenciją;

2) nustato specialios priežiūros trukmę ir tvarką.

2. 1 dalyje nurodytais atvejais [BNB] gali:

- 1) sumažinti palūkanas už banko išsipareigojimus iki jų vidutinio rinkos dydžio;
- 2) nustatyti laikotarpį visiškai ar iš dalies sustabdyti visų ar dalies banko išsipareigojimų vykdymą;
- 3) visiškai ar iš dalies apriboti jo veiklą;

<...>“

25 Minėto įstatymo 119 straipsnio 5 dalyje nustatyta:

„5. 116 straipsnio 2 dalies 2 punkte nurodytu atveju bankas nėra finansiškai atsakingas už išsipareigojimų, kurių vykdymas buvo sustabdytas dėl specialios priežiūros, neįvykdymą. Per specialios priežiūros laikotarpį nėra nei delspinigių, nei palūkanų už banko piniginių išsipareigojimų, kurių vykdymas buvo sustabdytas, neįvykdymą, tačiau skaičiuojamos sutartinės palūkanos už tokius išsipareigojimus, kurios vis dėlto pervedamos nutraukus specialią priežiūrą.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 26 2014 m. kovo 4 d. N. Kantarev su banku KTB sudarė bendrąjį susitarimą dėl mokėjimo paslaugų ir šio susitarimo priede susitarė dėl einamosios sąskaitos atidarymo. Remiantis šiuo priedu, be kita ko, sąskaitoje esanti indėlio suma apdraudžiama fonde. Be to, už šioje sąskaitoje esančias lėšas turėjo būti mokamos fiksuotos palūkanos, kurios į minėtą sąskaitą turėjo būti pervedamos vieną kartą per metus arba uždarant šią sąskaitą; jos taip pat buvo apdraustos fonde.
- 27 Kadangi bankas KTB dėl masinio jame laikomų indėlių atsiėmimo susidūrė su likvidumo krize, jo atstovai 2014 m. birželio 20 d. paprašė BNB taikyti šios kredito įstaigos specialią priežiūrą. Jie taip pat informavo BNB, kad ši kredito įstaiga sustabdė visus mokėjimus ir bankinius sandorius. Tos pačios dienos sprendimu BNB valdyba bankui KTB skyrė trijų mėnesių specialią priežiūrą. Šios kredito įstaigos išsipareigojimų vykdymas buvo sustabdytas, o veikla apribota. Buvo paskirti administratoriai, BNB pavedimu turėję pateikti minėtos įstaigos turto ir skolų įvertinimą, kurį atliktų išorės auditorius.
- 28 Iš šio vertinimo matyti, kad banko KTB finansinis rezultatas yra neigiamas ir kad jis neįvykdė nuosavo turto reikalavimų pagal Sąjungos teisės aktus. Todėl 2014 m. lapkričio 6 d. sprendimu BNB, pirma, panaikino banko KTB leidimą vykdyti bankinę veiklą, antra, nusprendė, kad jo atžvilgiu turi būti imtasi priemonių dėl bankroto procedūros pradėjimo, ir, trečia, nusprendė, kad apie tai reikia informuoti fondą.
- 29 Ieškovo pagrindinėje byloje sąskaita buvo *ex officio* uždaryta tą pačią dieną; dėl to pagal Bulgarijos teisę N. Kantarev turėjo būti kompensuotas indėlis taikant indėlių garantijos sistemą.
- 30 2014 m. gruodžio 4 d. Bulgarijos kredito įstaiga, fondo įpareigota grąžinti banke KTB laikomus indėlius, pervedė N. Kantarev 86 973,81 Bulgarijos levų (BGN) (apytiksliai 44 465 eurai); į šią sumą įėjo palūkanos (2 673,81 BGN), kurių mokėjimas buvo nutrauktas 2014 m. lapkričio 6 d., t. y. banko KTB leidimo vykdyti bankinę veiklą panaikinimo dieną. Taigi iki 2014 m. liepos 1 d. palūkanų norma, taikyta ieškovo pagrindinėje byloje indėliui, atitiko sutarties sąlygas, o nuo šios datos iki 2014 m. lapkričio 6 d. buvo taikyta 2014 m. birželio 30 d. BNB valdybos sprendimu, kuriuo indėliams banke KTB taikoma palūkanų norma buvo sumažinta, nustatyta palūkanų norma.

- 31 Vėliau *Sofiyski gradski sad* (Sofijos miesto teismas, Bulgarija) 2015 m. balandžio 22 d. sprendimu nustatė, kad bankas KTB tapo nemokus nuo 2014 m. lapkričio 6 d. BNB apskundė šią sprendimo dalį apeliacine tvarka *Sofiyski apelativen sad* (Sofijos apeliacinis teismas, Bulgarija); šis panaikino pirmosios instancijos teismo sprendimą, nes manė, kad data, kuria reikėjo remtis, yra 2014 m. birželio 20 d., kuomet banko KTB nuosavos lėšos tapo neigiamos.
- 32 2016 m. pradžioje N. Kantarev pareiškė BNB ESS 4 straipsnio 3 dalimi grindžiamą ieškinį *Administrativen sad Varna* (Varnos administracinis teismas, Bulgarija); jame nurodyta, kad, nepaisant Bankų indėlių draudimo įstatymo, ši institucija turėjo konstatuoti, kad, remiantis Direktyvos 94/19 1 straipsnio 3 punkto i papunkčiu, indėliai yra negražinami, t. y. per penkias darbo dienas nuo sprendimo dėl banko KTB specialios priežiūros priėmimo. Todėl BNB pažeidė Sąjungos teisę ir dėl to N. Kantarev įgijo teisę į žalos atlyginimą. Šiuo klausimu N. Kantarev tvirtina, kad dėl pavėluoto jo indėlio kompensavimo jam buvo padaryta delspinigius atitinkanti žala.
- 33 2016 m. kovo 12 d. nutartimi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nutraukė procesą pagrindinėje byloje, motyvuodamas tuo, kad nebuvo įvykdytos Įstatymo dėl valstybės atsakomybės 1 straipsnio 1 dalyje nustatytos taikymo sąlygos. Vis dėlto šią nutartį *Varhoven administrativen sad* (Aukščiausiasis administracinis teismas, Bulgarija) panaikino 2016 m. liepos 18 d. nutartimi. Toje nutartyje minėtas teismas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui nurodė kelias aplinkybes, kurias reikia išnagrinėti, kad būtų išspręstas ginčas.
- 34 Atsižvelgdamas į šias nurodytas aplinkybes, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad tai, ar N. Kantarev ieškinys tenkintinas, priklauso, pirma, nuo to, ar BNB atsakomybė kyla remiantis Įstatymo dėl valstybės atsakomybės 1 straipsnio 1 dalyje skelbiamomis sąlygomis, ar Įstatyme dėl prievolių ir sutarčių skelbiamomis sąlygomis. Šiuo klausimu jis pažymi, kad Bulgarijos teismų praktika dėl civilinių ar administracinių teismų kompetencijos yra prieštaringa, kad būtų galima išnagrinėti ieškinį dėl nuostolių, atsiradusių dėl Sąjungos teisės pažeidimo, atlyginimo. Jis priduria, kad *Varhoven administrativen sad* (Aukščiausiasis administracinis teismas) laikosi priešingos praktikos, tam tikrais atvejais nusprendęs: kadangi BNB nėra nei vykdomosios valdžios organas, nei organas, finansuojamas iš valstybės biudžeto, jam netaikytinas Įstatymas dėl valstybės atsakomybės, o kitais atvejais – kad jis turi būti laikomas subjektu, turinčiu viešosios valdžios įgaliojimus, todėl nuspręsta, kad šis įstatymas taikomas.
- 35 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat nurodo, kad yra esminių skirtumų tarp proceso ir atsakomybės atsiradimo sąlygų, numatytų Įstatyme dėl valstybės atsakomybės ir Įstatyme dėl prievolių ir sutarčių. Įstatyme dėl valstybės atsakomybės, kuris taikomas tik jei nuostoliai atsiranda dėl panaikinto neteisėto akto arba dėl administracijos neteisėtų veiksmų ar neveikimo, buvo nustatyta objektyvios atsakomybės sistema. Pagal šį įstatymą ieškovas, pareikšdamas ieškinį, turi sumokėti fiksuotą mokesį; šį ieškinį jis gali pareikšti savo gyvenamosios vietos teisme. Tačiau, jei pareiškiamas Įstatymu dėl prievolių ir sutarčių grindžiamas ieškinys, ieškovas privalo sumokėti valstybei mokesį, lygų tam tikram ieškinio sumos procentui; jis turi kreiptis į atsakovo vietos ar vietos, kurioje atsirado žala, teismą. Be to, nustatyta ieškinio, kaip antai pagrindinėje byloje, pagrindimo sąlyga, t. y. reikalaujama, kad ieškovas įrodytų BNB kaltę arba šios institucijos tyčinių veiksmų buvimą.
- 36 Antra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turėtų išnagrinėti, ar BNB privalo priimti Direktyvos 94/19 1 straipsnio 3 punkto i papunktyje nurodytą sprendimą, nes ginčui išspręsti būtina žinoti, ar ši nuostata buvo tinkamai perkelta į Bulgarijos teisės aktus. Atsižvelgiant į tai jam kyla klausimas dėl šioje direktyvoje numatytų indėlių pripažinimo negražinamais sąlygų, siekiant nustatyti, kada jos buvo įvykdytos. Šiame kontekste prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, pirma, kad, siekiant pradėti taikyti indėlių draudimo procedūrą, BNB galėjo paprasčiausiai panaikinti kredito įstaigos leidimą vykdyti bankinę veiklą, ir, antra, kad BNB nusprendė prieš panaikinant banko KTB leidimą jo atžvilgiu taikyti specialią priežiūrą tam, kad apsaugotų nuo nemokumo. Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad kompensacija iš fondo pagal indėlių garantijos sistemą netrukdo taikyti specialios priežiūros.

- 37 Trečia, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui iš esmės kyla klausimas, ar pagal Direktyvos 94/19 1 straipsnio 3 punkto i papunktį ir 10 straipsnio 1 dalį indėlininkams suteikiama teisė reikalauti, kad valstybė narė atlygintų žalą už termino, skirto konstatuoti, jog kredito įstaigos indėliai yra negražinami, pažeidimą, kurį padarė kompetentinga valdžios institucija.
- 38 Šiuo klausimu nacionalinė teismų praktika yra prieštaringa. Indėlininkų ieškiniai BNB buvo pripažinti priimtinais, motyvuojant tuo, kad jis pažeidė Sąjungos teisės nuostatas, kurios yra tiesioginio veikimo; o kiti ieškiniai buvo atmesti, motyvuojant tuo, kad nuostolių atlyginimo vėlavimą lėmė fondas, bet ne BNB, kad nuostolių atlyginimas neįmanomas, nes atitinkamos įstaigos leidimas vykdyti bankinę veiklą nebuvo panaikintas, arba dar dėl to, kad Direktyvos 94/19 nuostatos neturėjo tiesioginio poveikio, ir, jei būtų reikėję konstatuoti, jog ši direktyva nebuvo perkelta, tai lemtų ne BNB, bet pačios valstybės atsakomybę.
- 39 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad BNB pažeidė Sąjungos teisę, tačiau jam kyla klausimas, ar tai „pakankamai sunkus pažeidimas“, kaip suprantama pagal Sąjungos teisę. Šiuo klausimu jis konstatuoja, kad BNB nusprendė taikyti nagrinėjamą sanavimo priemonę, siekdamas bendrojo intereso, taip indėlininkams suteikiant Direktyvoje 94/19 numatytai apsaugai tapačią apsaugą, ir kad šiuo laikotarpiu už indėlius buvo mokamos palūkanos.
- 40 Atsižvelgdamas į tai, *Administrativen sad Varna* (Varnos administracinis teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:
- „1. Ar ESS 4 straipsnio 3 dalis ir lygiavertiškumo bei veiksmingumo principai aiškintini taip, kad, nesant nacionalinės nuostatos, jais remiantis galima nustatyti kompetentingą teismą ir procesą, taikytiną ieškiniams dėl žalos atlyginimo dėl Sąjungos teisės pažeidimo, atsižvelgiant į instituciją, kuri padarė pažeidimą, ir į veikimo ir (arba) neveikimo, dėl kurio buvo padarytas pažeidimas, pobūdį, jei tų kriterijų taikymas lemia tai, kad ieškiniai nagrinėjami skirtinguose (bendrosios kompetencijos ir administraciniuose) teismuose, pagal įvairią procesinę tvarką [Civilinio proceso kodeksą ir Administracinio proceso kodeksą], pagal kurią reikalaujama mokėti įvairius mokesčius, proporcingus ir fiksuotus, ir įrodyti įvairias sąlygas, įskaitant kaltę?
 2. Ar ESS 4 straipsnio 3 dalis ir 1991 m. lapkričio 19 d. Teisingumo Teismo sprendime *Frankovich ir kt.* (C-6/90 ir C-9/90, EU:C:1991:428) nustatyti reikalavimai aiškintini taip, kad jais draudžiama ieškinius dėl žalos atlyginimo dėl Sąjungos teisės pažeidimo nagrinėti pagal procedūrą, nustatytą, pavyzdžiui, Įstatymo dėl prievolių ir sutarčių 45 ir 49 straipsniuose, pagal kurią reikalaujama mokėti proporcinį žyminį mokestį ir įrodyti kaltę, ir pagal procedūrą, nustatytą, pavyzdžiui, Įstatymo dėl valstybės atsakomybės 1 straipsnyje, pagal kurią numatoma objektyvi atsakomybė ir specialios taisyklės, turinčios padėti kreiptis į teismą, tačiau kuri taikytina tik žalai, atsirandančiai dėl panaikintų neteisėtų teisės aktų ir neteisėtų administracijos veiksmų ir (arba) neveikimo, ir neapima Sąjungos teisės pažeidimų, kuriuos padarė kitos valstybės institucijos, atlikdamos pagal atitinkamą procedūrą nepanaikintus teisinius veiksmus ir (arba) neveikdamos?
 3. Ar Direktyvos 94/19 1 straipsnio 3 punkto i papunktis ir 10 straipsnio 1 dalis aiškintini taip, kad jais leidžiama taikyti teisėkūros metodą, pasirinktą, pavyzdžiui, Kredito įstaigų įstatymo 36 straipsnio 3 dalyje ir Įstatymo dėl bankų indėlių draudimo (panaikintas) 23 straipsnio 5 dalyje, pagal kurį „sąlyga, kad dėl su jos finansine padėtimi tiesiogiai susijusių priešasčių tam tikra kredito įstaiga tuo metu negali gražinti indėlio ir <...> neturi galimybių tai padaryti artimiausiu metu“, reiškia, kad įstaiga yra nemoki ir jai turi būti panaikintas leidimas vykdyti bankinę veiklą ir indėlių draudimo sistema pradės veikti nuo leidimo vykdyti bankinę veiklą panaikinimo momento?
 4. Ar Direktyvos 94/19 1 straipsnio 3 punktas aiškintinas taip, kad, norint pripažinti indėlį „negražinamu“, šį faktą turi aiškiai nustatyti „atitinkamos kompetentingos institucijos“ po atlikto vertinimo pagal šios nuostatos i papunktį, o gal pagal jį leidžiama, kad nacionalinėje teisėje esant spragai „atitinkamos kompetentingos institucijos“ vertinimas ir valia galėtų būti nustatyti

išaiškinant kitus šios institucijos teisės aktus – nagrinėjamu atveju, pavyzdžiui, 2014 m. birželio 20 d. BNB valdybos sprendimą Nr. 73, pagal kurį [bankui KTB] buvo taikoma speciali priežiūra, arba preziumuojami remiantis tokiomis aplinkybėmis, kaip pagrindinėje byloje?

5. Ar tokiomis aplinkybėmis, kaip pagrindinėje byloje, kai 2014 m. birželio 20 d. [BNB] valdybos sprendimu Nr. 73 buvo sustabdyti visi mokėjimai ir sandoriai, o indėlininkai nuo 2014 m. birželio 20 d. iki 2014 m. lapkričio 6 d. negalėjo nei teikti mokėjimo paraiškų, nei pasinaudoti indėliais, darytina prielaida, kad visi garantuoti neterminuoti indėliai (kuriais galima disponuoti iš anksto neįspėjus ir kurie pareikalavus iškart išmokami), pagal Direktyvos 94/19 1 straipsnio 3 punkto i papunktį tapo negražinami, o gal remiantis sąlyga, kad „pasibaigė indėlio terminas ir kredito įstaiga turi indėlį išmokėti, bet dar neišmokėjo“, reikėjo, kad indėlininkai reikalautų iš kredito įstaigos (teikdami prašymą, reikalavimą) išmokėti indėlius ir jų reikalavimas būtų nepatenkintas?
6. Ar Direktyvos 94/19 1 straipsnio 3 punkto i papunktis, 10 straipsnio 1 dalis ir Direktyvos 2009/14 8 konstatuojamoji dalis aiškintini taip, kad „atitinkamos kompetentingos institucijos“ diskrecija atliekant vertinimą pagal 1 straipsnio 3 punkto i papunktį yra apribojama terminu pagal [Direktyvos 94/19 1 straipsnio 3 punkto] i papunkčio antrą sakinį, o gal, siekiant užtikrinti specialią priežiūrą, kaip apibrėžta Kredito įstaigų įstatymo 115 straipsnyje, leidžiama, kad indėliai būtų negražinami ilgiau, negu numatyta Direktyvoje 94/19?
7. Ar Direktyvos 94/19 1 straipsnio 3 punkto i papunktis ir 10 straipsnio 1 dalis veikia tiesiogiai ir indėlių turėtojams banke, kuris dalyvauja indėlių garantijų sistemoje, suteikiama ne tik teisė gauti kompensaciją pagal tą sistemą iki sumos, nurodytos Direktyvos 94/19 7 straipsnio 1 dalyje, bet ir papildomai suteikiama teisė patraukti valstybę atsakomybėn už Sąjungos teisės pažeidimą, pareiškiant ieškinį dėl žalos, atsiradusios per vėlavimą išmokėjus garantuotą indėlį, atlyginimo institucijai, įpareigotai nustatyti faktą, kad indėliai negražinami, jei sprendimas pagal 1 straipsnio 3 punkto i papunktį buvo priimtas praėjus Direktyvoje [94/19] nustatytam penkių dienų terminui ir šis pavėlavimas atsirado taikant reorganizavimo priemonę, kuri turėjo apsaugoti banką nuo nemokumo ir buvo nustatyta šios institucijos, o gal jais leidžiama tokiomis aplinkybėmis, kaip pagrindinėje byloje, taikyti nacionalinės teisės normą, pavyzdžiui, Kredito įstaigų įstatymo 79 straipsnio 8 dalį, pagal kurią [BNB], jo organai ir įgaliotieji asmenys yra atsakingi už jiems vykdant priežiūrą atsiradusią žalą tik tuomet, jeigu jos siekė tyčia?
8. Ar Sąjungos teisės pažeidimas, kurio esmė yra ta, kad „atitinkama kompetentinga institucija“ nepriėmė sprendimo pagal Direktyvos 94/19 1 straipsnio 3 punkto i papunktį, laikytinas „pakankamai rimtu pažeidimu“, dėl kurio valstybę narę galima patraukti atsakomybėn už žalą pareiškiant ieškinį priežiūros institucijai, kokiomis aplinkybėmis taip atsitinka ir ar tokiomis aplinkybėmis reikšmingos šios sąlygos: a) fondas neturėjo pakankamai lėšų, kad būtų išmokėti visi apdrausti indėliai; b) tuo laikotarpiu, kuriuo buvo sustabdyti mokėjimai, kredito įstaigai buvo taikoma speciali priežiūra siekiant apsaugoti nuo nemokumo; c) ieškovo indėlis buvo išmokėtas po to, kai [BNB] nustatė, kad reorganizavimo priemonė nepasiteisino; ir [d)] ieškovo indėlis buvo išmokėtas kartu su pajamomis iš palūkanų, apskaičiuotų laikotarpiu nuo 2014 m. birželio 20 d. iki 2014 m. lapkričio 6 d. (imtinai)?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl priimtinumų

- 41 Siekdamas ginčyti prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtinumą, pirma, BNB tvirtina, kad pateikti klausimai yra nereikšmingi ir neturi jokio ryšio su faktinėmis aplinkybėmis pagrindinėje byloje. Be to, būtent nacionalinis teismas, o ne Teisingumo Teismas turi nustatyti, ar N. Kantarev faktiškai patyrė žalą, ir, jei būtų konstatuotas Direktyvos 94/19 pažeidimas, kiltų tik Bulgarijos teisės aktu

leidėjo, kuris vienintelis atsakingas už šios direktyvos perkėlimą į nacionalinę teisę, atsakomybę. Antra, BNB tvirtina, kad iš 2004 m. spalio 12 d. Sprendimo *Paul ir kt.* (C-222/02, EU:C:2004:606) matyti, jog privatus asmuo negali prašyti atlyginti žalą, kurią dėl netinkamos priežiūros padarė nacionalinės kredito įstaigų priežiūros institucijos, jei indėlininkams užtikrinama Direktyvoje 94/19 numatyta kompensacija.

- 42 Šiuo aspektu visų pirma reikia priminti, kad SESV 267 straipsnyje numatyta procedūra yra Teisingumo Teismo ir nacionalinių teismų bendradarbiavimo priemonė. Vadinasi, tik nacionaliniai teismai, į kuriuos buvo kreiptasi dėl bylos nagrinėjimo ir kuriems tenka atsakomybė nuspręsti, koks turi būti priimamas sprendimas, atsižvelgdami į kiekvienos bylos aplinkybes, gali nuspręsti dėl prejudicinio sprendimo būtinumo, kad galėtų priimti savo sprendimą, taip pat dėl Teisingumo Teismui pateikiamų prejudicinių klausimų svarbos (2017 m. kovo 2 d. Sprendimo *Pérez Retamero*, C-97/16, EU:C:2017:158, 20 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 43 Taigi, kai nacionalinių teismų pateikti klausimai susiję su Sąjungos teisės nuostatos išaiškinimu, Teisingumo Teismas iš principo privalo priimti sprendimą (2017 m. kovo 2 d. Sprendimo *Pérez Retamero*, C-97/16, EU:C:2017:158, 21 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 44 Vis dėlto atsisakyti priimti sprendimą dėl nacionalinio teismo pateikto prejudicinio klausimo galima tik tuomet, kai akivaizdu, kad prašomas Sąjungos teisės išaiškinimas visiškai nesusijęs su pagrindinės bylos aplinkybėmis arba dalyku, kai problema hipotetinė arba kai Teisingumo Teismui nežinomos faktinės aplinkybės ar teisiniai pagrindai, kad jis galėtų naudingai atsakyti į jam pateiktus klausimus (2017 m. kovo 2 d. Sprendimo *Pérez Retamero*, C-97/16, EU:C:2017:158, 22 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 45 Šiuo atveju nėra nė vienos iš šių prielaidų. Iš tiesų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodė, kad grįsdamas savo ieškinį dėl žalos atlyginimo ieškovas pagrindinėje byloje tvirtina, jog buvo netinkamai taikyta Direktyva 94/19, taip pat yra priežasčių, dėl kurių jis mano, kad reikia pateikti atsakymus į pateiktus prejudicinius klausimus tam, kad būtų galima išspręsti ginčą pagrindinėje byloje.
- 46 Antra, dėl argumento, grindžiamo 2004 m. spalio 12 d. Sprendimu *Paul ir kt.* (C-222/02, EU:C:2004:606), reikia pažymėti, kad pagal SESV 267 straipsnį nacionaliniam teismui, jeigu jis mano, jog tai tinkama, leidžiama pateikti Teisingumo Teismui klausimus dėl išaiškinimo (2011 m. gegužės 26 d. Sprendimo *Stichting Natuur en Milieu ir kt.*, C-165/09–C-167/09, EU:C:2011:348, 52 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija). Šio sprendimo svarba ir apimtis turės būti įvertinti nagrinėjant pateiktus klausimus iš esmės.
- 47 Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą reikia laikyti priimtinu.

Dėl esmės

Dėl trečiojo ir šeštojo klausimų

- 48 Savo trečiuoju ir šeštuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu ir pirmiausia, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 94/19 1 straipsnio 3 punktą ir 10 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad jais, pirma, draudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos indėlių pripažinimas negražinamais priklauso nuo kredito įstaigos nemokumo ir šios įstaigos leidimo vykdyti bankinę veiklą panaikinimo, ir, antra, draudžiama nukrypti nuo šiose nuostatose nustatytų indėlių pripažinimo negražinamais ir šių indėlių kompensavimo terminų, motyvuojant tuo, kad kredito įstaigos atžvilgiu būtina taikyti specialią priežiūrą.

- 49 Šiuo aspektu reikia pažymėti, kad iš Direktyvos 94/19 1 straipsnio 3 punkto i papunkčio pirmos pastraipos aiškiai matyti, jog būtina ir pakankama sąlyga konstatuoti, kad pasibaigusio termino ir mokėtinas indėlis yra negražinamas, yra ta, kad, kompetentingos institucijos nuomone, dėl su jos finansinėmis aplinkybėmis tiesiogiai susijusių priežasčių kredito įstaiga tuo metu negali grąžinti indėlių ir, atsižvelgiant į jos padėtį, neturi galimybių to padaryti artimiausiu metu.
- 50 Be to, Direktyvos 94/19 1 straipsnio 3 punkto i papunkčio antroje pastraipoje nurodyta, kad minėtos kompetentingos institucijos turi tai konstatuoti „kaip galima greičiau“ ir „ne vėliau, kaip praėjus penkioms darbo dienoms po to, kai pirmą kartą įsitikino, kad [atitinkama] kredito įstaiga negražino pasibaigusio termino ir mokėtinų indėlių“.
- 51 Iš šių nuostatų matyti, kad kredito įstaigos negalėjimo grąžinti indėlius konstatavimas neturėtų priklausyti nuo tam tikros kredito įstaigos nemokumo ar dėl jos leidimo vykdyti bankinę veiklą panaikinimo.
- 52 Iš tiesų, pirma, negalėjimas grąžinti indėlius turi būti konstatuotas kaip galima greičiau, nelaukiant, kol buvo įvykdytos sąlygos, būtinos pradėti nemokumo procedūrai ar panaikinti leidimui vykdyti bankinę veiklą.
- 53 Antra, kredito įstaigos nemokumas ir leidimo vykdyti bankinę veiklą panaikinimas skiriasi nuo sąlygų, nurodytų Direktyvos 94/19 1 straipsnio 3 punkto i papunktyje. Kredito įstaigos leidimo vykdyti bankinę veiklą panaikinimą gali, be kita ko, lemti nedalyvavimas indėlių garantijų fonde, nors šios įstaigos indėliai ir nėra negražinami.
- 54 Be to, kredito įstaigos nemokumas ir leidimo vykdyti bankinę veiklą panaikinimas reiškia, kad kredito įstaiga susiduria su ilgalaikiais sunkumais. Vis dėlto, kadangi pagal Direktyvos 94/19 1 straipsnio 3 punkto i papunktį indėlių pripažinimas negražinamais siejamas su sąlyga, kad kredito įstaiga „tuo momentu“ negali grąžinti indėlių ir kad ji neturi galimybių to padaryti „artimiausiu metu“, šis negalėjimas grąžinti gali būti laikinas.
- 55 Remiantis tuo, darytina išvada, kad negalėjimas grąžinti indėlius turi būti konstatuotas net esant laikiniams sunkumams, jei tam tikra kredito įstaiga negali grąžinti pasibaigusio termino ir mokėtinų indėlių ir jei nėra galimybių to padaryti artimiausiu metu.
- 56 Ši aiškinimą patvirtina Direktyva 94/19 siekiamas dvigubas tikslas. Šiuo klausimu reikia priminti, kad šia direktyva siekiama, kaip nurodyta jos pirmoje ir ketvirtoje konstatuojamosiose dalyse, apsaugoti indėlininkus ir užtikrinti bankų sistemos stabilumą, siekiant išvengti masinio indėlių atsiėmimo ne tik iš sunkumų patiriančios kredito įstaigos, bet ir iš įprastai veikiančių įstaigų, jeigu visuomenė prarastų pasitikėjimą bankų sistema (2018 m. kovo 22 d. Sprendimo *Anisimovienė ir kt.*, C-688/15 ir C-109/16, EU:C:2018:209, 83 punktas).
- 57 Atsižvelgiant į šį dvigubą tikslą būtina, kad, kaip matyti iš šios direktyvos aštuntos ir devintos konstatuojamųjų dalių, garantuojamos išmokos būtų išmokėtos „per labai trumpą laikotarpį“ nuo to momento, kai kredito įstaiga negali grąžinti indėlių.
- 58 Iš tiesų, pirma, indėlininkų apsauga reikalauja, kad jų indėliai būtų kompensuoti kaip galima greičiau nuo to momento, kai jie tampa negražinami, kad indėlininkai neprarastų savo santaupų ir dėl to neatsidurtų situacijoje, kai negalėtų padengti, be kita ko, savo kasdienių išlaidų. Antra, bankų sistemos stabilumas taip pat reikalauja greitai atsiskaityti su indėlininkais tam, kad finansiniai sunkumai, su kuriais susiduria kredito įstaiga, nors ir laikini, nesukeltų masinio indėlių atsiėmimo ir kad šie sunkumai nedarytų įtakos visai bankų sistemai.

- 59 Žinoma, atsižvelgiant į Direktyvos 94/19 1 straipsnio 3 punkto i papunkčio formuluotę ir konkrečiai į tai, kad šioje nuostatoje patikslinta, jog kompetentinga institucija turi konstatuoti, kad indėliai negražinami, jeigu „[ji] mano“, kad šiuo tikslu įvykdytos būtinos sąlygos, ši institucija turi tam tikrą diskreciją. Vis dėlto tokia diskrecija apima šioje nuostatoje skelbiamų sąlygų vertinimą, bet ne pačias sąlygas ir ne momentą, kada ji tai turi konstatuoti.
- 60 Dėl galimybės nukrypti nuo termino konstatuoti, kad indėliai yra negražinami, tam, kad kredito įstaigai būtų galima taikyti specialią priežiūrą, reikia pažymėti, kad Direktyvos 94/19 1 straipsnio 3 punkto i papunkčio antroje pastraipoje nustatytas terminas, remiantis šios nuostatos formuluote, yra imperatyvus; galimybės nukrypti nuo šio termino nenumatyta jokiaje kitoje šios direktyvos nuostatoje.
- 61 Be to, leidimas kompetentingoms institucijoms nukrypti nuo Direktyvoje 94/19 numatyto termino, nustatyto konstatuoti negalėjimui grąžinti indėlius tam, kad kredito įstaigos atžvilgiu galėtų būti taikoma speciali priežiūra, prieštarautų iš šios direktyvos išplaukiančiam greitumo reikalavimui. Iš tiesų tiek iš minėtos direktyvos dvigubo tikslo, priminto šio sprendimo 56 punkte, tiek iš termino sutrumpinimo nuo dvidešimt vienos dienos iki penkių dienų pagal Direktyvą 2009/14 matyti, kad toks konstatavimas turi būti atliktas per labai trumpą terminą.
- 62 Be to, 1992 m. birželio 4 d. Pasiūlymo dėl Tarybos direktyvos dėl indėlių garantijų sistemų (COM(92) 188 *final*, OL C 163, 1992, p. 6), po kurio buvo priimta Direktyva 94/19, motyvų santraukoje konkrečiai nurodyta, kad indėlių garantinės išmokos pervedimą reikia grįsti objektyviu konstatavimu, jog indėlininkas prarado lėšų, kurias kredito įstaiga turi jam kompensuoti siekiant „pagreitinti garantinės išmokos išmokėjimą“, ir „šios išmokos nesieti su sanavimo ir atitinkamos įstaigos likvidavimo procedūromis“.
- 63 Žinoma, Direktyvos 2009/14 12 konstatuojamojoje dalyje skelbiama, kad „indėliai gali būti laikomi negražinamais tuo atveju, jeigu skubios [tam tikros kredito įstaigos] intervencinės ar reorganizacinės priemonės nebuvo sėkmingos“.
- 64 Vis dėlto, pirma, šioje 12 konstatuojamojoje dalyje tik nurodyta galimybė, kad indėliai būtų laikomi negražinamais, jei intervencinės ar reorganizacinės priemonės yra nesėkmingos, tačiau pripažinimas negražinamais nesiejamas su aplinkybe, kad tokios prevencinės priemonės yra nesėkmingos.
- 65 Antra, reikia pažymėti, kad minėtos konstatuojamosios dalies antrajame sakinyje nurodyta, jog „tai neturėtų užkirsti kelio kompetentingoms valdžios institucijoms toliau dėti restruktūrizavimo pastangas kompensacijų išmokėjimo laikotarpiu“, o tai reiškia, kad tokios priemonės neturėtų įtakos indėlių pripažinimui negražinamais ir jų kompensavimui.
- 66 Dėl Direktyvos 94/19 10 straipsnio 1 dalyje nustatyto indėlių kompensavimo termino reikia pažymėti, kad iš pačios šios nuostatos formuluotės matyti, jog šio termino pratęsimas galimas tik „esant tikrai išskirtinėms aplinkybėms“ ir kad šis pratęsimas galimas „ne ilgesniam kaip dešimties darbo dienų laikotarpiui“.
- 67 Dėl sunkumų patiriančios kredito įstaigos reikia pažymėti, kad jos atžvilgiu taikoma speciali priežiūra, siekiant užkirsti kelią jos nemokumui, yra ne tikrai išskirtinė aplinkybė, bet, priešingai – tokios įstaigos situacijai ir priemonėms, kurios gali būti priimtos siekiant pakeisti šią situaciją, būdinga aplinkybė.
- 68 Bet kuriuo atveju tai, kad indėlių kompensavimo termino pratęsimas ribojamas dešimčia darbo dienų, rodo, jog šis pratęsimas nesusijęs su priemonėmis, kurios gali būti priimtos siekiant užkirsti kelią šios įstaigos nemokumui, nes tokių priemonių visiškam poveikiui pasiekti reikia daugiau nei dešimties dienų.

69 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į trečiąjį ir šeštąjį klausimus reikia atsakyti, kad Direktyvos 94/19 1 straipsnio 3 punktą ir 10 straipsnio 1 dalis aiškintini taip, kad pagal juos, pirma, draudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos indėlių pripažinimas negražinamais priklauso nuo kredito įstaigos nemokumo ir šios įstaigos leidimo vykdyti bankinę veiklą panaikinimo, ir, antra, draudžiama nukrypti nuo šiose nuostatose nustatytų indėlių pripažinimo negražinamais ir šių indėlių kompensavimo terminų, motyvuojant tuo, kad kredito įstaigai būtina taikyti specialią priežiūrą.

Dėl ketvirtąjo klausimo

70 Savo ketvirtuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 94/19 1 straipsnio 3 punkto i papunktį reikia aiškinti taip, kad kredito įstaigos turimų indėlių pripažinimas negražinamais turi būti konstatuotas aiškiu kompetentingų valdžios institucijų sprendimu, o gal toks konstatavimas gali būti preziumuojamas iš kitų šių institucijų aktų, kaip antai BNB sprendimo bankui KTB taikyti specialią priežiūrą, arba iš aplinkybių, nagrinėjamų pagrindinėje byloje.

71 Šiuo aspektu reikia pažymėti, kad Direktyvos 94/19 1 straipsnio 3 punkto i papunktyje tik įtvirtintos aplinkybės, kurioms esant kompetentingos valdžios institucijos turi konstatuoti, kad kredito įstaigos indėliai yra negražinami, tačiau nenurodoma tokio konstatavimo forma.

72 Tai nurodžius reikia pažymėti, kad, pirma, Direktyvos 94/19 sistemoje kredito įstaigos indėlių pripažinimas negražinamais lemia šių indėlių kompensavimą taikant garantijų sistemą ir, antra, remiantis šios direktyvos 10 straipsnio 1 dalimi, nuo šio pripažinimo pradedamas skaičiuoti terminas, per kurį turi būti atliktas šis kompensavimas.

73 Taigi, atsižvelgiant į šias aplinkybes, kredito įstaigos indėlių pripažinimas negražinamais, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 94/19 1 straipsnio 3 punkto i papunktį, turi būtinai būti išreikštas aiškiu kompetentingų valdžios institucijų sprendimu, kurio tikslas – pripažinti indėlius negražinamais, nes kitoks aiškinimas sukurtų nesaugumo situaciją, kurios šia direktyva būtų ir siekiama išvengti.

74 Iš tiesų iš Direktyvos 94/19 21 konstatuojamosios dalies matyti, kad informacija yra esminis indėlininkų apsaugos elementas. Be to, kaip buvo priminta šio sprendimo 56 punkte, šia direktyva siekiama glaudžiai susijusių tikslų, t. y. bankų sistemos stabilumo ir indėlininkų apsaugos. Šie tikslai suponuoja, kad indėlininkai turi galėti tiksliai nustatyti, jog jų indėliai yra negražinami, ir nuo kurio momento dėl jų bus pradėta kompensavimo procedūra, tam, kad išvengtų bet kokios panikos, galinčios kelti pavojų bankų sistemos stabilumui.

75 Be to, kadangi indėlių negražinamais konstatavimas lemia indėlių kompensavimą ir termino, per kurį jie turi būti kompensuoti, pradžią, indėlininkai ir indėlių garantijų fondai turi turėti konkretų, aiškų ir tikslų sprendimą, kuris jiems leistų greitai ir aiškiai žinoti, kad, atlikus Direktyvos 94/19 1 straipsnio 3 punkto i papunktyje nurodytą vertinimą, indėliai buvo pripažinti negražinamais. Toks sprendimas užtikrina, pirma, kad indėlių garantijų fondas galės pradėti kompensavimo procedūrą ir nustatyti, jog pradėtas skaičiuoti Direktyvos 94/19 10 straipsnio 1 dalyje nustatytas terminas, ir, antra, kad indėlininkai gali pasinaudoti teisėmis, kurios jiems suteikiamos pagal šią direktyvą.

76 Remiantis tuo darytina išvada, kad turi būti priimtas aiškus sprendimas tam, kad būtų konstatuota, jog indėliai yra negražinami, ir kad jį priėmus apie jį turi sužinoti indėlių garantijų fondas.

77 Be to, išvada, kad indėliai yra negražinami, neturėtų būti padaryta iš kitų kompetentingos nacionalinės institucijos veiksmų, kaip antai specialios priežiūros taikymo bankui, ar preziumuojama remiantis aplinkybėmis, nagrinėjamomis pagrindinėje byloje, dėl kurių neatliekamas indėlių negražinamumo vertinimas, kaip to reikalaujama pagal Direktyvos 94/19 1 straipsnio 3 punkto i papunktį.

78 Taigi į ketvirtąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 94/19 1 straipsnio 3 punkto i papunktis aiškintinas taip, kad indėlių pripažinimas negražinamais, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, turi būti konstatuotas aiškiu kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos sprendimu ir negali būti preziumuojamas iš kitų nacionalinių valdžios institucijų aktų, kaip antai BNB sprendimo bankui KTB taikyti specialią priežiūrą, arba iš aplinkybių, nagrinėjamų pagrindinėje byloje.

Dėl penktojo klausimo

79 Savo penktuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 94/19 1 straipsnio 3 punktą reikia aiškinti taip, kad konstatavimas, jog banko indėlis yra negražinamas, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, siejamas su sąlyga, kad šio indėlio turėtojas turi prieš tai reikalauti, kad atitinkama kredito įstaiga grąžintų lėšas, ir šis reikalavimas turi būti nepatenkintas.

80 Šiuo aspektu iš Direktyvos 94/19 1 straipsnio 1 punkto ir 1 straipsnio 3 punkto i papunkčio matyti, kad net jei indėliai turi būti išmokėti laikantis jiems taikytinų teisinių ir sutartinių sąlygų, jų negražinamumo vertinimas vis dėlto nustatomas laikantis šios direktyvos 1 straipsnio 3 punkto i papunktyje skelbiamų sąlygų.

81 Šioje nuostatoje nenumatyta, kad indėlių negražinamumo konstatavimas siejamas su išankstiniu reikalavimu dėl lėšų išmokėjimo, kuris lieka nepatenkintas.

82 Iš tiesų, kaip teisingai nurodė Europos Komisija, šis konstatavimas susijęs su objektyvia kredito įstaigos finansine situacija ir bendrai su visais šios įstaigos turimais indėliais, o ne su kiekvienu iš jos turimu indėliu. Taigi, pakanka, kad būtų konstatuota, jog minėta kredito įstaiga negražino kai kurių indėlių ir kad Direktyvos 94/19 1 straipsnio 3 punkto i papunktyje skelbiamos sąlygos yra įvykdytos, tam, kad būtų pripažinta, jog visi tos pačios įstaigos turimi indėliai yra negražinami.

83 Be to, Direktyva 94/19 siekiamas dvigubas tikslas, nurodytas šio sprendimo 56 punkte, nebūtų įgyvendintas, jei būtų reikalaujama, kad indėlio turėtojas tam tikroje kredito įstaigoje pateiktų prašymą išmokėti lėšas ir jis būtų nepatenkintas, tam, kad šį indėlį būtų galima kvalifikuoti kaip „negražinamą“.

84 Iš tiesų, pirma, toks reikalavimas gali pakenkti indėlininkų pasitikėjimui indėlių garantijų sistema ir lemti masinį indėlių atsėmimą.

85 Antra, toks reikalavimas apsunkintų konstatavimo, kad indėliai yra negražinami, procedūrą ir pakenktų Direktyvoje 94/19 įtvirtintam greitumo tikslui.

86 Be to, esant aplinkybėms, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, kai sustabdomos visos kredito įstaigos operacijos ir mokėjimai, tokia sąlyga yra dar mažiau pagrįsta, nes ji nėra būtina ir praktiškai ją įvykdyti yra labai sudėtinga ar net neįmanoma, nes indėlio turėtojas nebūtinai turi galimybių pateikti įrodymų, kad jis iš anksto pateikė prašymą dėl išmokėjimo ir šis prašymas nebuvo patenkintas.

87 Taigi į penktąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 94/19 1 straipsnio 3 punkto i papunktis aiškintinas taip, kad konstatavimas, jog banko indėlis yra negražinamas, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, negali būti siejamas su sąlyga, kad šio indėlio turėtojas turi prieš tai reikalauti, kad atitinkama kredito įstaiga grąžintų lėšas, ir šis reikalavimas turi būti nepatenkintas.

Dėl septintojo ir aštuntojo klausimų

88 Savo septintuoju ir aštuntuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 94/19 1 straipsnio 3 punkto i papunktį ir 10 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad jie veikia tiesiogiai ir suteikia indėlininkams

teisę pareikšti viešosios valdžios institucijai, kaip antai BNB, turinčiai konstatuoti, kad kredito įstaigos indėliai yra negražinami, ieškinį dėl žalos, jų tariamai patirtos dėl pavėluoto indėlių kompensavimo, atlyginimo, nes kyla valstybės atsakomybė už Sąjungos teisės pažeidimą. Jei būtų atsakyta teigiamai, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo papildomų paaiškinimų dėl „pakankamai sunkaus“ pažeidimo sąvokos, kaip ji suprantama pagal Sąjungos teisę, ir siekia sužinoti dėl tam tikrų faktinių aplinkybių šioje byloje svarbos atliekant šį vertinimą.

- 89 Visų pirma reikia pažymėti, kad, priešingai, nei tvirtina BNB ir nurodė generalinė advokatė savo išvados 78–82 punktuose, aplinkybės, dėl kurių kilo ginčas pagrindinėje byloje, skiriasi nuo nagrinėtų 2004 m. spalio 12 d. Sprendime *Paul ir kt.* (C-222/02, EU:C:2004:606), todėl į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo klausimus tame sprendime nebuvo atsakyta.
- 90 Iš 2004 m. spalio 12 d. Sprendimo *Paul ir kt.* (C-222/02, EU:C:2004:606) matyti, kad kai nacionalinėje teisėje yra įtvirtinta indėlių garantijų sistema, Direktyva 94/19 nedraudžia nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurią nenumatyta galimybės privatiems asmenims prašyti atlyginti žalą, padarytą dėl nepakankamos ar netinkamos nacionalinės kredito įstaigų priežiūros institucijos priežiūros ar kelti klausimo dėl valstybės atsakomybės remiantis Sąjungos teise, motyvuojant tuo, kad šie priežiūros uždaviniai vykdomi siekiant bendrojo intereso.
- 91 Šioje byloje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia sužinoti, ar valstybės atsakomybė gali kilti dėl netinkamo Direktyvos 94/19 perkėlimo ir dėl netinkamo šioje direktyvoje numatyto indėlių garantijų mechanizmo įgyvendinimo.
- 92 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal suformuotą jurisprudenciją valstybės atsakomybės už privatiems asmenims padarytą žalą jai pažeidus Sąjungos teisę principas yra būdingas sutarčių, kuriomis ji grindžiama, sistemai (2010 m. sausio 26 d. Sprendimo *Transportes Urbanos y Servicios Generales*, C-118/08, EU:C:2010:39, 29 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 93 Taigi, kiekviena valstybė narė turi užtikrinti, kad privatiems asmenims būtų atlyginta žala, jiems padaryta dėl Sąjungos teisės pažeidimo, nesvarbu, kokia valstybės institucija padarė šį pažeidimą ir kuri valstybės institucija pagal susijusios valstybės narės teisę iš principo privalo atlyginti žalą (2010 m. lapkričio 25 d. Sprendimo *Fuß*, C-429/09, EU:C:2010:717, 46 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 94 Be to, dėl valstybės atsakomybės už jai priskiriamais Sąjungos teisės pažeidimais privatiems asmenims padarytą žalą atsiradimo sąlygų Teisingumo Teismas yra ne kartą nusprendęs, kad nukentėję privatūs asmenys turi teisę į žalos atlyginimą, jeigu įvykdytos trys sąlygos: pažeista Sąjungos teisės norma siekiama suteikti privatiems asmenims teisių, jos pažeidimas yra pakankamai sunkus ir yra tiesioginis to pažeidimo ir šių asmenų patirtos žalos priežastinis ryšys (2016 m. liepos 28 d. Sprendimo *Tomášová*, C-168/15, EU:C:2016:602, 22 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 95 Iš suformuotos jurisprudencijos taip pat matyti, kad sąlygas, leidžiančias nustatyti valstybių narių atsakomybę už Sąjungos teisės pažeidimais privatiems asmenims padarytą žalą, turi taikyti nacionaliniai teismai, laikydamiesi Teisingumo Teismo pateiktų šio taikymo gairių (2010 m. lapkričio 25 d. Sprendimo *Fuß*, C-429/09, EU:C:2010:717, 48 punktas ir 2014 m. birželio 19 d. Sprendimo *Specht ir kt.*, C-501/12–C-506/12, C-540/12 ir C-541/12, EU:C:2014:2005, 100 punktas).
- 96 Dėl klausimo ar Direktyvos 94/19 1 straipsnio 3 punkto i papunktis ir 10 straipsnio 1 dalis veikia tiesiogiai ir suteikia teisę pareikšti ieškinį dėl žalos, padarytos dėl pavėluoto indėlių kompensavimo, atlyginimo, visų pirma reikia pažymėti: kadangi ieškovas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme nurodo žalą, BNB padarytą dėl Direktyvos 94/19 1 straipsnio 3 punkto i papunktio pažeidimo, Teisingumo Teismui nereikia nuspręsti dėl šios direktyvos 10 straipsnio 1 dalies.

- 97 Dėl Direktyvos 94/19 1 straipsnio 3 punkto i papunkčio tiesioginio veikimo reikia pažymėti, kad nors tokia sąlyga nereikalaujama pagal jurisprudenciją tam, kad kiltų valstybės narės atsakomybė už Sąjungos teisės pažeidimą (pagal analogiją žr. 1996 m. kovo 5 d. Sprendimo *Brasserie du pêcheur ir Factortame* (C-46/93 ir C-48/93, EU:C:1996:79, 21 ir 22 punktus), vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad jei minėta nuostata veikia tiesiogiai, BNB pažeidė Sąjungos teisę, nes jos netaikė vietoj nacionalinės teisės nuostatų, perkeliančių Direktyvą 94/19.
- 98 Šiuo klausimu reikia priminti, kad visais atvejais, kai direktyvos nuostatos savo turiniu yra besąlygiškos ir pakankamai tikslios, privatus asmenys gali jomis remtis nacionaliniuose teismuose prieš valstybę narę, jeigu ji per nustatytą terminą neperkėlė direktyvos į nacionalinę teisę arba perkėlė ją netinkamai (2015 m. birželio 25 d. Sprendimo *Indėlių ir investicijų draudimas ir Nemaniūnas*, C-671/13, EU:C:2015:418, 57 punktas).
- 99 Žinoma, Direktyvos 94/19 1 straipsnio 3 punkto i papunktis valstybėms narėms suteikia diskreciją paskirti kompetentingą valdžios instituciją, kuri konstatuotų, kad indėliai yra negražinami, kartu su diskrecija išnagrinėti tam tikros kredito įstaigos finansinę situaciją.
- 100 Vis dėlto, nurodant, kad kompetentinga valdžios institucija turi kaip galima greičiau ir ne vėliau kaip per penkias darbo dienas pirmą kartą nustatius, kad kredito įstaiga nekompensavo pasibaigusio termino ir išmokėtino indėlio, konstatuoti, kad indėliai negražinami, šioje nuostatoje skelbiama besąlyginė ir pakankamai tiksli pareiga, kurios vykdymą įgyvendindamas savo kompetenciją turi užtikrinti BNB, t. y. institucija, paskirta konstatuoti, kad indėliai yra negražinami.
- 101 Toks aiškinimas nedaro poveikio tam, kad Sąjungos teisės pažeidimą padariusi viešosios valdžios institucija nacionalinių teismų turi būti nustatyta remiantis atitinkamos valstybės narės teise.
- 102 Dėl klausimo, ar Direktyvos 94/19 1 straipsnio 3 punkto i papunktis yra Sąjungos teisės nuostata, kuria privatiems asmenims suteikiamos teisės, reikia pažymėti, kad Direktyva 94/19 siekiama, be kita ko, saugoti indėlininkus.
- 103 Be to, konstatavimas, kad indėliai negražinami, daro tiesioginį poveikį indėlininko teisei situacijai, nes po šio konstatavimo pradedamas taikyti indėlių garantijų mechanizmas, todėl pradedama kompensuoti indėlininkams.
- 104 Šiomis sąlygomis akivaizdu, kad Direktyvos 94/19 1 straipsnio 3 punkto i papunktis yra Sąjungos teisės nuostata, kuria privatiems asmenims suteikiama teisių.
- 105 Dėl sąlygos, susijusios su pakankamai sunkaus Sąjungos teisės pažeidimo buvimu, reikia priminti, kad pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją toks pažeidimas reiškia, kad valstybė narė akivaizdžiai ir šiurkščiai nesilaiko nustatytų savo diskrecijos ribų. Veiksniai, į kuriuos šiuo aspektu reikia atsižvelgti, yra, be kita ko, pažeistos normos aiškumo ir tikslumo laipsnis, diskrecijos, kurią nacionalinės valdžios institucijoms suteikia pažeista norma, apimtis, aplinkybė, ar pažeidimas arba žala yra padaryti tyčia, ar netyčia, taip pat tai, ar galima teisės klaida yra pateisinama, ar ne aplinkybe, kad Europos Sąjungos institucijos veiksmai galėjo prisidėti nevykdant, priimant ar paliekant galioti Sąjungos teisei prieštaraujančias priemones arba nacionalinę praktiką (šiuo klausimu žr. 1996 m. kovo 5 d. Sprendimo *Brasserie du pêcheur ir Factortame*, C-46/93 ir C-48/93, EU:C:1996:79, 56 punktą).
- 106 Šiuo atveju reikia pažymėti, kad nors BNB pagal Direktyvos 94/19 1 straipsnio 3 punkto i papunktį turi tam tikrą diskreciją dėl kredito įstaigos indėlių negražinamumo konstatavimo, ši diskrecija vis dėlto yra ribota.
- 107 Iš tiesų Direktyvos 94/19 1 straipsnio 3 punkto i papunktyje aiškiai nurodytos sąlygos, kurios taikomos indėlių negražinamumo konstatavimui, ir terminas, per kurį reikia tai atlikti.

- 108 Taigi, jei Direktyvos 94/19 1 straipsnio 3 punkto i papunktyje skelbiamos sąlygos yra įvykdytos, kompetentinga nacionalinė valdžios institucija turi per imperatyvų penkių dienų terminą konstatuoti, kad indėliai negražinami.
- 109 Iš aplinkybių pagrindinėje byloje analizės matyti, kad po to, kai bankas KTB pateikė informaciją apie finansinius sunkumus ir likvidumo problemas, su kuriais susidūrė, BNB jo atžvilgiu pradėjo taikyti specialią priežiūrą dėl nemokumo pavojaus ir nusprendė sustabdyti visus banko KTB mokėjimus ir operacijas. Jo priežiūros priemonės patvirtina BNB kilusias abejones, atsižvelgiant į banko KTB finansinę situaciją, dėl jo gebėjimo per trumpą terminą kompensuoti indėlius. Be to, banko KTB mokėjimų ir operacijų sustabdymo priemonės, dėl kurių nusprendė BNB, sutrukdė bankui KTB grąžinti indėlius.
- 110 Be šių aplinkybių, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas tam, kad įvertintų BNB elgesio teisėtumą, taip pat turės atsižvelgti į tai, ar žala buvo padaryta tyčia, ar ne.
- 111 Galiausiai kitos prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo paminėtos aplinkybės nėra reikšmingos nustatant, ar pagrindinės bylos aplinkybėmis BNB padarė pakankamai sunkų pažeidimą, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisę, kai per penkias dienas, kaip nustatyta Direktyvos 94/19 1 straipsnio 3 punkto i papunktyje, nekonstatavo, kad indėliai yra negražinami.
- 112 Iš tiesų, pirma, tai, kad fondas neturėjo pakankamai lėšų, kad galėtų padengti visus apdraustus indėlius, neturi reikšmės, nes tokios aplinkybės nėra tarp tų, į kurias kompetentinga nacionalinė valdžios institucija turi atsižvelgti, siekdama nustatyti, ar reikia konstatuoti, kad indėliai yra negražinami.
- 113 Antra, aplinkybė, kad per laikotarpį, per kurį buvo sustabdyti mokėjimai, kredito įstaigos atžvilgiu buvo taikoma speciali priežiūra siekiant išvengti nemokumo, ir tai, kad ieškovo pagrindinėje byloje indėlis buvo išmokėtas po to, kai BNB konstatavo, jog sanavimo priemonės buvo neveiksmingos, nėra reikšminga. Viena vertus, kaip Teisingumo Teismas pažymėjo atsakydamas į trečiąjį prejudicinį klausimą, Direktyvoje 94/19 konstatavimas, kad indėliai yra negražinami, nesiejamas su kredito įstaigos nemokumo sąlyga. Kita vertus, Direktyva 94/19 siekiama apsaugoti indėlininkus, todėl įpareigojama, kad indėliai, kurių turėtojai jie yra, būtų apdrausti ir išmokėti kaip galima greičiau.
- 114 Trečia, aplinkybė, kad ieškovo pagrindinėje byloje indėlis buvo išmokėtas kartu su taikomomis palūkanomis, įskaitant už laikotarpį nuo 2014 m. birželio 20 d. iki 2014 m. lapkričio 6 d., susijusi su N. Kantarev nurodytais nuostoliais, bet ne su pakankamai sunkiu Direktyvos 94/19 1 straipsnio 3 punkto i papunkčio pažeidimu.
- 115 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, ir su sąlyga, kad tai patikrins prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, konstatavimo per penkias dienas, kaip numatyta Direktyvos 94/19 1 straipsnio 3 punkto i papunktyje, kad indėliai yra negražinami, nebuvimas, nepaisant to, kad įvykdytos aiškiai šioje nuostatoje skelbiamos sąlygos, pagrindinėje byloje nagrinėjamomis aplinkybėmis gali būti pakankamai sunkus pažeidimas, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisę, o kitos prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodytos aplinkybės šiuo aspektu nėra reikšmingos.
- 116 Dėl valstybės atsakomybės dėl Sąjungos teisės pažeidimo trečiosios sąlygos prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar, kaip matyti iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos, egzistuoja tiesioginis priežastinis ryšys tarp Direktyvos 94/19 1 straipsnio 3 punkto i papunkčio pažeidimo ir žalos, kurią patyrė N. Kantarev.
- 117 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į septintąjį ir aštuntąjį klausimus reikia atsakyti, kad Direktyvos 94/19 1 straipsnio 3 punkto i papunktis veikia tiesiogiai ir yra teisės nuostata, kuria privatiems asmenims suteikiama teisių, leidžiančių indėlininkams pareikšti ieškinį dėl žalos, jų tariamai patirtos dėl pavėluoto indėlių kompensavimo, atlyginimo. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą

pateikęs teismas turi patikrinti, pirma, ar konstatavimo per penkias darbo dienas, kaip numatyta Direktyvos 94/19 1 straipsnio 3 punkto i papunktyje, kad indėliai yra negražinami, nebuvimas, nepaisant to, kad įvykdytos aiškiai šioje nuostatoje skelbiamos sąlygos, pagrindinėje byloje nagrinėjamos aplinkybėmis gali būti pakankamai sunkus pažeidimas, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisę, ir, antra, ar egzistuoja tiesioginis priežastinis ryšys tarp šio pažeidimo ir žalos, kurią patyrė N. Kantarev.

Dėl pirmojo ir antrojo klausimų

- 118 Savo pirmuoju ir antruoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar ESS 4 straipsnio 3 dalį ir ekvivalentiškumo bei veiksmingumo principus reikia aiškinti taip, kad Bulgarijoje, nesant specialios šios valstybės narės atsakomybės dėl nuostolių, kurie atsirado dėl nacionalinės valdžios institucijos padaryto Sąjungos teisės pažeidimo, procedūros, pagal juos draudžiami nacionalinės teisės aktai, kaip antai nagrinėjami pagrindinėje byloje, kuriuose, pirma, numatyti du skirtingi ieškiniai, priskirtini skirtingų teismų jurisdikcijai ir kuriems taikomos skirtingos sąlygos, ir, antra, privačių asmenų teisė į žalos atlyginimą siejama su nagrinėjamos nacionalinės valdžios institucijos tyčiais veiksmais, dėl kurių atsirado nuostolių, su privataus asmens pareiga pateikti kaltės įrodymų, sumokėti fiksuotą ar ieškinio sumai proporcingą mokestį ar su išankstiniu administracinio akto, dėl kurių atsirado nuostolių, panaikinimu.
- 119 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad skiriasi jurisprudencija dėl teisės tvarkos, taikytinos prieš BNB pareikštiems ieškiniams, grindžiamiems Sąjungos teisės pažeidimu, nes kai kurie teismai manė, kad tokiems ieškiniams taikomas Įstatymas dėl valstybės atsakomybės, o kiti – kad jiems taikoma atsakomybės pagal bendrąją teisę tvarka, nustatyta Įstatyme dėl prievolių ir sutarčių. Be to, Bulgarijos nacionalinio banko įstatyme banko atsakomybę vykdant jo priežiūros uždavinius riboja tik dėl tyčinių veiksmų padaryti nuostoliai.
- 120 Visų pirma reikia priminti, kad pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją šio sprendimo 94 punkte nurodytų trijų sąlygų pakanka, kad atsirastų privačių asmenų teisė į žalos atlyginimą (2010 m. lapkričio 25 d. Sprendimo *Fuß*, C-429/09, EU:C:2010:717, 65 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 121 Iš to išplaukia, kad nors Sąjungos teisėje visiškai nedraudžiama, kad valstybės narės atsakomybė už šios teisės pažeidimą pagal nacionalinę teisę kiltų ne tokiomis griežtomis sąlygomis, ji draudžia šiuo klausimu nustatyti papildomas sąlygas (2010 m. lapkričio 25 d. Sprendimo *Fuß*, C-429/09, EU:C:2010:717, 66 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 122 Taip pat reikia priminti, kad, nesant Sąjungos teisės aktų atitinkamoje srityje, kiekviena valstybė narė savo nacionalinės teisės sistemoje turi paskirti kompetentingus teismus ir nustatyti išsamias ieškinių, skirtų užtikrinti iš Sąjungos teisės kylančių asmenų teisių apsaugai, pareiškimo procesines taisykles (2003 m. rugsėjo 30 d. Sprendimo *Köbler*, C-224/01, EU:C:2003:513, 46 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 123 Vis dėlto Teisingumo Teismas taip pat yra pabrėžęs, kad nepažeisdama teisės į žalos atlyginimą, kurios pagrindas tiesiogiai įtvirtintas Sąjungos teisėje, kai tik šios sąlygos yra patenkintos, valstybė privalo ištaisyti padarytos žalos pasekmes, remdamasi nacionaline teise dėl atsakomybės ir atsižvelgdama į tai, kad nacionalinės teisės aktuose nustatytos žalos atlyginimo sąlygos negali būti mažiau palankios už tas, kurios susijusios su panašiais nacionaline teise grindžiamais reikalavimais (lygiavertiškumo principas), ir negali būti tokios, kad dėl jų taptų beveik neįmanoma arba pernelyg sudėtinga gauti žalos atlyginimą (veiksmingumo principas) (2010 m. sausio 26 d. Sprendimo *Transportes Urbanos y Servicios Generales*, C-118/08, EU:C:2010:39, 31 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).

- 124 Pagal lygiavertiškumo principą reikalaujama, kad visos ieškiniams ir skundams taikytinos teisės normos būtų vienodai taikomos tiek Sąjungos teisės pažeidimu, tiek panašioms nacionalinės teisės pažeidimu grindžiamiems ieškiniams ir skundams (2017 m. kovo 15 d. Sprendimo *Aquino*, C-3/16, EU:C:2017:209, 50 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 125 Pagal veiksmingumo principą nacionalinė procesinė taisyklė, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, negali būti tokia, kad dėl jos taptų praktiškai neįmanoma ar pernelyg sudėtinga pasinaudoti pagal Sąjungos teisę suteiktomis teisėmis (2017 m. kovo 15 d. Sprendimo *Aquino*, C-3/16, EU:C:2017:209, 52 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 126 Šiuo atveju dėl esminių sąlygų, kurias turi tenkinti ieškinys, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, Bulgarijos nacionalinio banko įstatyme, kuriame, teisę į žalos atlyginimą siejant su banko tyčiais tokia žala sukėlusiais veiksmais, šiai teisei taikoma sąlyga, kuri yra griežtesnė, nei taikoma pakankamai sunkiam Sąjungos teisės pažeidimui.
- 127 Dėl sąlygos, įtvirtintos Įstatyme dėl prievolių ir sutarčių, įpareigojančios ieškovą pagrindinėje byloje pateikti kaltės įrodymų, Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad nors tam tikri objektyvūs ir subjektyvūs duomenys, kuriuos nacionalinės teisės sistemoje galima sieti su „kaltės“ sąvoka, gali būti svarbūs remiantis šio sprendimo 105 punkte minėta jurisprudencija, vertinant, ar Sąjungos teisės pažeidimas yra pakankamai sunkus, ar ne, pareigos atlyginti privatiems asmenims padarytą žalą atžvilgiu negali būti taikoma sąlyga, susijusi su kaltės, didesnės už pakankamai rimtą Sąjungos teisės pažeidimą, sąvoka (2010 m. lapkričio 25 d. Sprendimo *Fuß*, C-429/09, EU:C:2010:717, 67 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 128 Taigi, pirma, pagal Sąjungos teisę draudžiama pareiškus ieškinį, kaip antai nagrinėjamą pagrindinėje byloje, teisę į žalos atlyginimą sieti su nagrinėjamos nacionalinės valdžios institucijos tyčia padarytos žalos sąlyga. Todėl BNB atsakomybė byloje, kaip antai pagrindinėje byloje, turi būti vertinama atsižvelgiant į Bulgarijos nacionalinio banko įstatyme nustatytas sąlygas. Antra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi nustatyti, ar sąvoka „kaltė“, kaip tai suprantama pagal Įstatymą dėl prievolių ir sutarčių, yra didesnė už pakankamai sunkų Sąjungos teisės pažeidimą.
- 129 Dėl nacionalinių proceso taisyklių reikia priminti, kad klausimas, ar nacionalinio teismo jurisdikcija ir procesas, taikomas nagrinėjant ginčą, turi priklausyti nuo viešosios valdžios institucijos, kuriai inkriminuojamas pažeidimas, statuso ir nuo tariamų veiksmų ar neveikimo pobūdžio, priskirtinas valstybių narių proceso autonomijai (šiuo klausimu žr. 2003 m. rugsėjo 30 d. Sprendimo *Köbler*, C-224/01, EU:C:2003:513, 47 punktą).
- 130 Kaip nurodė generalinė advokatė savo išvados 102 punkte, Sąjungos teisė neturi nustatyti, kokia procedūra turi būti taikoma (jei yra kelios). Vis dėlto, pasirenkant taikytiną procedūrą, todėl ir atsakomybės tvarką, reikia laikytis tiek valstybės atsakomybės už privatiems asmenims kilusią žalą padarius Sąjungos teisės pažeidimus atsiradimo sąlygų, nustatytų Teisingumo Teismo jurisprudencijoje, tiek veiksmingumo ir lygiavertiškumo principų.
- 131 Dėl lygiavertiškumo principo reikia pažymėti, kad Teisingumo Teismas neturi jokios informacijos, kuri jam leistų suabejoti dėl Įstatyme dėl valstybės atsakomybės ar Įstatyme dėl prievolių ir sutarčių nustatytų taisyklių atitikties šiam principui.
- 132 Kalbant apie veiksmingumo principą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, pirma, dėl mokesčio, kuris turi būti sumokėtas pagal Įstatymą dėl valstybės atsakomybės ir Įstatymą dėl prievolių ir sutarčių, atitikties šiam principui.

- 133 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad kiekviena byla, kurioje kyla klausimas, ar dėl nacionalinės procesinės nuostatos privatiems asmenims tampa neįmanoma arba pernelyg sudėtinga naudotis Sąjungos teisės sistemos suteiktomis teisėmis, turi būti nagrinėjama atsižvelgiant į šios nuostatos vaidmenį visame procese, jo eigą ir ypatumus įvairiose nacionalinėse instancijose (šiuo klausimu žr. 2015 m. spalio 6 d. Sprendimo *Târşia*, C-69/14, EU:C:2015:662, 36 punktą).
- 134 Šiuo tikslu reikia nustatyti, ar pagal nacionalinės teisės aktus ieškinio dėl žalos atlyginimo pareiškimas siejamas su mokesčio sumokėjimo sąlyga ir ar yra galimybių atleisti nuo jo.
- 135 Taip pat reikia atsižvelgti į mokesčio dydį ir į tai, ar kliūtis, kurią jis gali sudaryti kreipimuisi į teismą, yra įveikiama (pagal analogiją žr. 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimo *DEB*, C-279/09, EU:C:2010:811, 61 punktą).
- 136 Iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos matyti, kad byloje, nagrinėjama pagrindinėje byloje, fizinis asmuo, kaip antai N. Kantarev, už ieškinį, grindžiamą Įstatymu dėl valstybės atsakomybės, turi sumokėti fiksuotą 10 BGN (apytiksliai 5 eurai) mokestį, o už ieškinį, grindžiamą Įstatymu dėl prievolių ir sutarčių, – proporcingai taikomą mokestį, kuris sudaro 4 % ieškinio sumos.
- 137 Atsižvelgiant į Teisingumo Teismo turimą informaciją, fiksuotas 10 BGN (apytiksliai 5 eurai) mokestis nėra neįveikiama kliūtis kreiptis į teismą, o tai patikrinti turi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.
- 138 Vis dėlto neatmetama, kad proporcingas mokestis, kuris sudaro 4 % ieškinio sumos, gali būti didelė kliūtis pasinaudoti teise į žalos atlyginimą, be kita ko, nesant atleidimo nuo šio mokesčio galimybės, o tai patikrinti turi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.
- 139 Antra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar tai, kad pagal Įstatymą dėl valstybės atsakomybės teisė į žalos atlyginimą galima tik tais atvejais, kai žala padaroma dėl panaikinto neteisėto akto ar administracijos neteisėtų faktinių veiksmų ar neveikimo, atitinka veiksmingumo principą.
- 140 Šiuo klausimu reikia priminti, kad dėl pasinaudojimo galimomis teisinės gynybos priemonėmis dėl valstybės narės atsakomybės dėl Sąjungos teisės pažeidimo pripažinimo Teisingumo Teismas jau yra nurodęs, kad nacionalinis teismas turi patikrinti, ar nukentėjęs asmuo buvo pakankamai rūpestingas, kad išvengtų žalos ar ją sumažintų ir ar, be kita ko, tinkamu laiku pasinaudojo visomis jam prieinamomis teisinės gynybos priemonėmis (2010 m. lapkričio 25 d. Sprendimo *Fuß*, C-429/09, EU:C:2010:717, 75 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 141 Iš tiesų pagal visose valstybių narių teisės sistemose taikomą bendrąjį principą nukentėjęs asmuo, rizikuodamas, kad pats turės atlyginti žalą, privalo įrodyti, jog elgėsi pakankamai rūpestingai, kad žala būtų sumažinta (2010 m. lapkričio 25 d. Sprendimo *Fuß*, C-429/09, EU:C:2010:717, 76 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 142 Vis dėlto iš Teisingumo Teismo praktikos matyti, kad veiksmingumo principui prieštarautų tai, jei nukentėjusiojo asmens būtų reikalaujama sistemiškai pasinaudoti visomis jam prieinamomis teisinės gynybos priemonėmis, net jei tai būtų pernelyg sunku ar to negalima būtų pagrįstai iš jo reikalauti (2010 m. lapkričio 25 d. Sprendimo *Fuß*, C-429/09, EU:C:2010:717, 77 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 143 Taigi, pareiga iš anksto konstatuoti administracinio akto, dėl kurio atsirado žalos, panaikinimą savaime neprieštarauja veiksmingumo principui. Vis dėlto dėl tokios pareigos gali tapti pernelyg sudėtinga gauti žalą, padarytos pažeidus Sąjungos teisės nuostatas, atlyginimą, jei praktiškai toks panaikinimas negalimas (šiuo klausimu žr. 2015 m. rugsėjo 9 d. Sprendimo *Ferreira da Silva e Brito ir kt.*, C-160/14, EU:C:2015:565, 51 punktą) ar yra labai ribotas.

- 144 Šiuo atveju reikia pabrėžti, kad reikalavimas, susijęs su administravimo institucijos akto ar jos veiksmų ar neveikimo neteisėtumu, yra ne procedūrinis reikalavimas, bet valstybės atsakomybės sąlyga, kuri panaši į pakankamai sunkaus pažeidimo sąvoką, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisę.
- 145 Vis dėlto procedūrinis reikalavimas yra tai, kad valstybės atsakomybės atsiradimas, todėl ir teisė į žalos atlyginimą, siejama su išankstiniu administracinio akto, dėl kurio buvo padaryta žalos, panaikinimu ir su šiuo tikslu numatytos procedūros taikymu.
- 146 Tam, kad būtų nustatyta, ar šis reikalavimas esant situacijai, kaip antai nagrinėjamai pagrindinėje byloje, prieštarauja veiksmingumo principui, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atsižvelgdamas į visas pagrindinės bylos aplinkybes, į Bulgarijos teisės aktus ir, konkrečiai kalbant, į ieškinių dėl administracinių aktų panaikinimo procedūrą bei į tokio panaikinimo sąlygas, turi patikrinti, ar administracinio akto, dėl kurio buvo padaryta žalos, panaikinimas praktiškai yra negalimas arba labai ribotas.
- 147 ESS 4 straipsnio 3 dalį ir ekvivalentiškumo bei veiksmingumo principus reikia aiškinti taip, kad Bulgarijoje, nesant specialios šios valstybės narės atsakomybės dėl nuostolių, kurie atsirado dėl nacionalinės valdžios institucijos padaryto Sąjungos teisės pažeidimo, procedūros:
- pagal juos nedraudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriuose numatyti du skirtingi ieškiniai, priskirtini skirtingų teismų jurisdikcijai ir kuriems taikomos skirtingos sąlygos, jei prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nustato, ar, atsižvelgiant į nacionalinę teisę, nacionalinės valdžios institucijos, kaip antai BNB, atsakomybė kyla remiantis Įstatymu dėl valstybės atsakomybės, ar Įstatymu dėl prievolių ir sutarčių, ir pareiškiant vieną iš šių ieškinių laikomasi lygiavertiškumo ir veiksmingumo principų,
 - pagal juos draudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriuose privačių asmenų teisė į žalos atlyginimą siejama su papildoma sąlyga – atitinkamos nacionalinės valdžios institucijos tyčiais veiksmais padaryta žala,
 - pagal juos nedraudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriuose privačių asmenų teisė į žalos atlyginimą siejama su privataus asmens pareiga pateikti kaltės įrodymų, jei sąvoka „kaltė“ neišsina už sąvokos „pakankamai sunkus pažeidimas“ ribų, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas,
 - pagal juos nedraudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriuose numatytas fiksuotas ar ieškinio sumai proporcingas mokestis, jei fiksuoto ar ieškinio sumai proporcingo mokesčio mokėjimas neprieštarauja veiksmingumo principui, atsižvelgiant į mokesčio sumą ir poveikį, į tai, ar yra neįveikiama kliūtis kreiptis į teismą, ar ne, į jo privalomąjį pobūdį ir į galimybę būti atleistam nuo jo, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas,
 - pagal juos nedraudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriuose privačių asmenų teisė į žalos atlyginimą siejama su sąlyga dėl išankstinio administracinio akto, dėl kurio buvo padaryta žalos, panaikinimo, jei šis reikalavimas gali būti pagrįstai taikomas asmeniui, kuriam padaryta žala, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 148 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (penktoji kolegija) nusprendžia:

1. 1994 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 94/19/EB dėl indėlių garantijų sistemų, iš dalies pakeistos 2009 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/14/EB, 1 straipsnio 3 punktą ir 10 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip, kad pagal juos, pirma, draudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos indėlių pripažinimas negražinamais priklauso nuo kredito įstaigos nemokumo ir šios įstaigos leidimo vykdyti bankinę veiklą panaikinimo, ir, antra, draudžiama nukrypti nuo šiose nuostatose nustatytų indėlių pripažinimo negražinamais ir šių indėlių kompensavimo terminų, motyvuojant tuo, kad kredito įstaigos atžvilgiu būtina taikyti specialią priežiūrą.
2. Direktyvos 94/19, iš dalies pakeistos Direktyva 2009/14, 1 straipsnio 3 punkto i papunktį reikia aiškinti taip, kad indėlių pripažinimas negražinamais, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, turi būti konstatuotas aiškiu kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos sprendimu ir negali būti preziumuojamas iš kitų aktų, kaip antai iš *Balgarska Narodna Banka* (Bulgarijos nacionalinis bankas) sprendimo *Korporativna Targovska Banka* taikyti specialią priežiūrą, arba iš aplinkybių, kaip antai nagrinėjamų pagrindinėje byloje.
3. Direktyvos 94/19, iš dalies pakeistos Direktyva 2009/14, 1 straipsnio 3 punkto i papunktį reikia aiškinti taip, kad konstatavimas, jog banko indėlis yra negražinamas, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, negali būti siejamas su sąlyga, kad šio indėlio turėtojas turi prieš tai reikalauti, kad atitinkama kredito įstaiga grąžintų lėšas, ir šis reikalavimas turi būti nepatenkintas.
4. Direktyvos 94/19, iš dalies pakeistos Direktyva 2009/14, 1 straipsnio 3 punkto i papunktis veikia tiesiogiai ir yra teisės nuostata, kuria privatiems asmenims suteikiama teisių, leidžiančių indėlininkams pareikšti ieškinį dėl žalos, jų patirtos dėl pavėluoto indėlių kompensavimo, atlyginimo. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, pirma, ar konstatavimo per šioje nuostatoje numatytą penkių darbo dienų terminą, kad indėliai yra negražinami, nebuvimas, nepaisant to, kad įvykdytos aiškiai šioje nuostatoje skelbiamos sąlygos, pagrindinėje byloje nagrinėjamomis aplinkybėmis yra pakankamai sunkus pažeidimas, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisę, ir, antra, ar egzistuoja tiesioginis priežastinis ryšys tarp šio pažeidimo ir žalos, kurią patyrė Nikolay Kantarev.
5. ESS 4 straipsnio 3 dalį ir ekvivalentiškumo bei veiksmingumo principus reikia aiškinti taip, kad Bulgarijoje, nesant specialios šios valstybės narės atsakomybės dėl nuostolių, kurie atsirado dėl nacionalinės valdžios institucijos padaryto Sąjungos teisės pažeidimo, procedūros:
 - pagal juos nedraudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriuose numatyti du skirtingi ieškiniai, priskirtini skirtingų teismų jurisdikcijai ir kuriems taikomos skirtingos sąlygos, jei prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nustato, ar, atsižvelgiant į nacionalinę teisę, nacionalinės valdžios institucijos, kaip antai Bulgarijos nacionalinio banko, atsakomybė kyla remiantis *Zakon za otgovornostta na darzhavata i obshtinite za vredi* (Įstatymas dėl valstybės ir savivaldybių atsakomybės už žalą), ar *Zakon za zadalzheniata i dogovorite* (Įstatymas dėl prievolių ir sutarčių), ir pareiškiant vieną iš šių ieškinų laikomasi lygiavertiškumo ir veiksmingumo principų,
 - pagal juos draudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriuose privačių asmenų teisė į žalos atlyginimą siejama su papildoma sąlyga – atitinkamos nacionalinės valdžios institucijos tyčiais veiksmais padaryta žala,

- pagal juos nedraudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriuose privačių asmenų teisė į žalos atlyginimą siejama su privataus asmens pareiga pateikti kaltės įrodymų, jei sąvoka „kaltė“ neišeina už sąvokos „pakankamai sunkus pažeidimas“ ribų, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas,
- pagal juos nedraudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriuose numatytas fiksuotas ar ieškinio sumai proporcingas mokestis, jei fiksuoto ar ieškinio sumai proporcingo mokesčio mokėjimas neprieštarauja veiksmingumo principui, atsižvelgiant į mokesčio sumą ir poveikį, į tai, ar tai yra neįveikiama kliūtis kreiptis į teismą, ar ne, į jo privalomąjį pobūdį ir į galimybę būti atleistam nuo jo, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas,
- pagal juos nedraudžiami nacionalinės teisės aktai, kuriuose privačių asmenų teisė į žalos atlyginimą siejama su sąlyga dėl išankstinio administracinio akto, dėl kurio buvo padaryta žalos, panaikinimo, jei šis reikalavimas gali būti pagrįstai taikomas asmeniui, kuriam padaryta žala, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

Parašai.